

یکی از پیمان‌های مهم جهانی که طرف ۷۰ سال گذشته شکل گرفته‌است، پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو) است. با اینکه انتظار می‌رفت سازمان ناتو با انحلال پیمان ورشو، ضعیف شود و درنهایت کنار گذاشته شود اما با تلاش‌های آمریکا، نه‌تنها چنین اتفاقی نیفتاده، بلکه حوزه ماموریت‌های ناتو و دامنه نفوذ آن گسترش یافته است. بر همین اساس در دهه اخیر آمریکا سعی کرده کشورهای شرق ازجمله اوکراین را برای پیوستن به ناتو تحریک کند.

در عین حال این اقدامات می‌تواند سناریوهای مختلفی را در حوزه امنیتی پیرامون ایران رقم بزند که مشخص تهدید حضور ناتو برای جمهوری اسلامی ایران یکی از مهم‌ترین این سناریوهاست. در همین راستا به سراغ روح‌الله مدبر، کارشناس مسائل روسیه رفته تا تأثیراتی که گسترش ناتو در شرق و خاورمیانه بر امنیت کشورها می‌گذارد را بررسی کنیم.
کشوری در جهان وجود ندارد که دربرابر عامل تهدیدکننده مرزهایش واکنش نشان ندهد. در همین راستا از روح‌الله مدبر پرسیدم که پیوستن اوکراین به ناتو چه خطراتی برای کشورهای منطقه و شرق و ایران داشت. مدبر در پاسخ با اشاره به ضرورت شناخت پیش‌زمینه نقش غرب و آمریکا در حمله روسیه به اوکراین می‌گوید: «تعدادی از رسانه‌ها در داخل ایران دارند فضای متفاوتی را تعریف می‌کنند و اصلا پیش‌زمینه نقش غرب و آمریکا در حمله روسیه به اوکراین را روایت نمی‌کنند. آمریکا و غرب می‌خواستند دولت اوکراین را به‌خط‌مقدم جنگ و فضاسازی برای اضمحلال کشورهای شرقی تبدیل کنند و برنامه آمریکا این بود که اوکراین مرکز بزرگ تسلیحات، تبلیغات و عملیات جاسوسی علیه کشورهای شرقی بشود. آمریکا می‌خواست این برنامه خود را از طریق سازمان پیمان آتلانتیک شمالی جلو ببرد. خیلی از افراد نمی‌دانند که در سازمان پیمان آتلانتیک شمالی، صفا کار نظامی نمی‌کنند، بلکه این سازمان یک معاونت ویژه نانوشرته‌ای دارد که حوزه‌اش قدرت نرم است و وقتی در یک‌جا مستقر می‌شود، علیه کشورهای همسایه در حوزه قدرت نرم، تبلیغات مختلفی انجام می‌دهد تا درنتیجه انقلاب رنگی یا مخملی در آنجا اتفاق بیفتد.»

مدبر با اشاره به برنامه‌ریزی بلندمدت آمریکا برای اوکراین به این می‌پردازد: «برنامه‌ریزی‌ای که آمریکا در هشت سال گذشته خصوصا یک سال گذشته انجام داد، برمیانی این بود که اوکراین تبدیل به خط مقدمی برای ضربه و کنترل کشورهای شرقی، به‌خصوص ایران، چین و روسیه باشد. پس این یک واقعیتی است که از اوکراین برای تبلیغات متعدد می‌خواستند استفاده کنند. حتی ممکن بود اعزام گروه‌های تروریستی به بخش‌های مختلف علیه ایران در دستورکار بوده باشد. اقدام فدراسیون روسیه علیه اوکراین به‌خاطر این رفتارها است.»

موضع ایران دربرابر اوکراین

باتوجه به اینکه مدبر تأکید کرد آمریکا و غرب می‌خواستند اوکراین را به مرکز ضربه به امنیت کشورهای شرق و منطقه تبدیل کنند، از او پرسیدم ایران چه رویکردی در مسائل اخیر

اوکراین داشته است یا باید داشته باشد. این کارشناس مسائل روسیه در پاسخ می‌گوید: «کلیدواژه «بی‌طرفی» توهین به هر دستگاه دیپلماسی‌ای است. به‌طوری‌که امروز در نظام بین‌الملل واژه‌ای با عنوان بی‌طرفی نداریم و به کار بردن این واژه توسط افراد غرب‌زده داخلی و خارجی نشان می‌دهد این افراد روابط بین‌الملل را نمی‌شناسند. امروز در نظام بین‌الملل دیپلماسی فعال و دیپلماسی پویا برمیانی منافع ملی داریم. بر همین اساس منافع ملی جمهوری اسلامی ایجاب می‌کند با هر اقدامی که موجب گسترش ناتو به نزدیک مرزهای ما باشد، مقابله کند. گسترش ناتو به نزدیک مرزهای ایران یعنی تهدید و تخریب امنیتی. شما تصور کنید همسایه ما، آذربایجان که در مرز شمالی ما است و نگاه قومیتی و نگاه توهمی گسترش مرزهایش را دارد، به ناتو بپیوندد، اگر یک عملیات ایدایی در مرزهای شمالی ما انجام بدهد و ما اگر بخواهیم از خودمان دفاع کنیم، باید با تمام اتحادیه اروپا و تمام ۳۰ کشور عضو ناتو درگیر بشویم و هرچه مرز ناتو به مرز ما و کشورهایی که در نزدیکی ما هستند، نزدیک نشود، به نفع امنیت ما است. بر همین مبنا کسانی که می‌گویند جمهوری اسلامی سیاست بی‌طرفی اتخاذ کند، به‌نظر من یایی اطلاعاتیدا با دشمنان هستند. این افراد هیچ شناختی از گذشته و منافع ملی ندارند، پیش از این نیز در جریان جنگ جهانی اول و دوم ایران دویار سیاست بی‌طرفی را اتخاذ کرد که در هر دویار بدترین نتیجه از اتخاذ چنین سیاستی نصیب ایران شد. بنابراین اکنون در نظام بین‌الملل عملا سیاست بی‌طرفی بی‌معنی است یا باید شما در چنین مناقشاتی به‌سراغ دیپلماسی فعال رفته و با مباحثی‌گری بین طرفین آنها را دعوت به گفت‌وگو و حل مسائل ازطریق سازوکارهای قانونی و دیپلماتیک کنید یا اینکه درنهایت به‌طور مشخص از یکی از طرفین دعوا حمایت کنید. به‌جز این دو مورد حالت دیگری نداریم. جمهوری اسلامی ایران هم درحال حاضر بهترین رویکرد را در این زمینه اتخاذ کرده است. رویکرد جمهوری اسلامی ایران، تشویق دولت اوکراین به کاهش تنش، کاهش میزان اعتماد به غرب و توجه به نکاتی است که برای همسایه‌اش، فدراسیون روسیه حائز اهمیت است و اینکه اوکراین به یک کشور عادی تبدیل شود و تأکید بر اینکه این کشور نباید به انبار مهمات بدل شود. مواضع دیگر کشورها هم اگر بگیریم، مثلاً چین پیرامون وقایع اوکراین تاکنون مواضع قاطعی گرفته است. انظر چینی‌ها در بحران اخیر اوکراین مهاجم و مقصر اصلی آمریکاست، بنابراین امروز فدراسیون روسیه درمقابل یکجانبه‌گرایی آمریکا ایستاده است و دربرابرش یک جبهه رسانه‌ای و قوی تبلیغاتی قرار گرفته تا واقعیت‌ها را تغییر دهد. اگر فدراسیون روسیه امروز نمی‌ایستاد تا انبار مهمات و تسلیحات و گروه‌های تروریستی و جاسوسی را از بین ببرد، ظرف کمتر از یک‌سال آینده اول منافع فدراسیون روسیه به‌خطر می‌افتاد، سپس دیگر کشورهای شرق و منطقه.»

آمریکا تور ناتو را برای نامن کردن شرق پهن کرده
در بخش دیگری از این مصاحبه مدبر به کشورهای دیگری

سیاست

روح‌الله مدبر، کارشناس مسائل روسیه در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

گسترش ناتو به نزدیک مرزهای ایران یعنی تهدید امنیتی

به فرار از اوکراین داشته است و چندین‌بار هم با بایدن تماس گرفت و این مساله را با او درمیان گذاشت. چیزی که در رسانه‌ها پیرامون محتوای مکالمه زلنسکی و بایدن مطرح شده، دقیقا عکس آن چیزی است که در واقعیت رخ داده. اصل قضیه این است که در تماس روسای جمهوری آمریکا و اوکراین، زلنسکی به بایدن می‌گوید من را از اوکراین فراری دهید. بایدن پاسخ می‌دهد ما خانواده‌ات را به لهستان یا سایر کشورهای همسایه منتقل می‌کنیم، اما تو فعلا در اوکراین بمان. یعنی بایدن درخواست زلنسکی را قبول نمی‌کند. بعد از بایدن، مکرون هم با رئیس‌جمهور اوکراین تماس می‌گیرد، زلنسکی هم مجددا درخواستش را با رئیس‌جمهور فرانسه مطرح می‌کند. مکرون در پاسخ به او وعده می‌دهد که من به تو تسلیحات جدید می‌دهم، تو در اوکراین بمان. یعنی زلنسکی عملا اختیار فرار کردن هم ندارد. حتی در این حد هم آزاد نیست. می‌خواهد فرار کند، اما او را به ماندن در اوکراین تشویق می‌کنند. منفعت آمریکا در این است که زلنسکی در اوکراین کشته شود تا بتوانند از او قهرمان بسازند، ولی روسیه قصد کشتن او را ندارد. زنده بازداشت کردن زلنسکی برای روسیه اهمیت دارد. نکته قابل‌توجه در این‌باره این است که امکان قتل زلنسکی پیش از بازداشت توسط نیروهای روس، توسط محافظانش وجود دارد و هدف فدراسیون روسیه کشتن زلنسکی نیست، چون جمعیت بسیار زیادی از مردم دونباس که روس تبار هم هستند در دوره زلنسکی به روش‌های مختلف کشته شده‌اند. عین جمله‌ای که پوتین درباره زلنسکی گفته این است که ما می‌خواهیم او را محاکمه کنیم. پس اگر در این درگیری‌ها زلنسکی کشته شد، شک نکنید کار محافظان نزدیک او بوده است که اتفاقا از آمریکا هم به وی ملحق شده‌اند.»

مدبر در ادامه وضعیت مردم اوکراین را شرح می‌دهد: «برخلاف تمام تبلیغاتی که رسانه‌های غرب‌گرای خارجی و داخلی پخش می‌کنند مبنی بر اینکه مردم اوکراین درحال مقاومت هستند و مردم اوکراین دارند سنگرندی می‌کنند، اما فضای واقعی در داخل اوکراین این است که مردم اوکراین از دولت زلنسکی حمایت نمی‌کنند. بخش عمده‌ای از مردم اوکراین فرار کرده‌اند یا در پناهگاه‌ها منتظر هستند تا حکومت زلنسکی ساقط بشود و به روسیه بپیوندد. این یک واقعیت و اثبات این موضوع این است که امروز صبح زلنسکی رسما به تمام سفارتخانه‌های ماموریت داد تا در کشورهای خارجی تبلیغ کنند که هرکس آماده دفاع از اوکراین است، به سفارتخانه‌ها مراجعه کند و هزینه رفت‌وآمدش را هم می‌دهند. این اقدامات مغایر با کنوانسیون دیپلماتیک و کنسولی است و یک تخلف بزرگ بین‌المللی محسوب می‌شود که الان زلنسکی دارد انجام می‌دهد و قطعاً ضدامنیت ملی کشورهایی است که زلنسکی به سفارت‌شان این ماموریت را داده، به‌طوری‌که سفارتخانه‌ها مرکز پارگیری و جذب مزدوران خارجی باشد. واژه مزدور به این علت به کار گرفته می‌شود که قرار است به این افراد حقوق داده شود، به همین جهت در تعریف حقوق جنگ و حقوق بین‌الملل می‌گویند مزدور. و می‌دانید

که آمریکا سعی کرد تا به ناتو بپیوندند و از این طریق امنیت شرق و منطقه را تحت‌تأثیر قرار بدهد، اشاره کرد. او معتقد است: «انتخابات بلاروس که برگزار شد، لوکاشنکو در انتخابات رقیبی به‌نام سوتلانا تیخانوسکایا داشت. آمریکایی‌ها در بلاروس برنامه‌ای ترتیب دادند تا بگویند لوکاشنکو قلب کرده و در شهر شورش را انداختند. چرا؟ چون آمریکایی‌ها می‌خواستند سوتلانا تیخانوسکایا را به‌عنوان رئیس‌جمهور در بلاروس بگذارند تا همان بلاسی که می‌خواستند، سر اوکراین بیاورند، اما لوکاشنکو درمقابل این توطئه‌ها ایستاد و توانست وضعیت بلاروس را کنترل کند. چرا این مساله اهمیت دارد؟ چون غرب با تحریک کشورهایی مانند بلاروس، اوکراین و… برای عضویت در ناتو می‌خواهد مرزهای کشورهای شرق را نامن کند. بعد از اینکه آمریکا در بلاروس تیرش به سنگ خورد، به‌سراغ اوکراین رفت و زلنسکی را با انقلاب بر سر کار آورد.» مدبر در ادامه با تأکید بر اینکه سال گذشته بیش از ۱۰ مانور نظامی توسط سازمان آتلانتیک شمالی و آمریکا و اوکراین در نزدیک‌ترین بخش‌های مرزهای فدراسیون روسیه صورت گرفته است، می‌گوید: «چرا آمریکا و اوکراین این تحریکات را انجام دادند؟ چون آمریکا می‌خواست برای فاز عملیاتی بعدی قدرت‌نمایی بکند؛ فازی که فدراسیون روسیه نگذاشت اتفاق بیفتد. روسیه هم برمیانی دفاع پیش‌دستانه عمل کرد.»

ان وضعیت اوکراین چگونه است؟

مدبر در پایان این مصاحبه به وضعیت دولت دست‌نشانده آمریکا در اوکراین، زلنسکی اشاره می‌کند و می‌گوید: «درحال حاضر تصمیم‌گیرنده سیاست‌ها در اوکراین، دولت این کشور نیست. زلنسکی، در سه‌چهار روز گذشته، تصمیم

سیدوحید کریمی، کارشناس مسائل بین‌الملل در گفت‌وگو با «فرهیختگان» تشریح کرد

نمایش بزرگی که ناتو با جنگ اوکراین شروع خواهد کرد

می‌گفت سواری مجانی از ما تمام شد. درواقع احیا و شکوفایی اروپا طی نیم‌قرن گذشته، در پوشش حمایت‌های نظامی و امنیتی آمریکا بوده است. ترامپ به‌دنبال تغییر این وضعیت بود که بحران اوکراین بار دیگر باعث تثبیت ناتو در اروپا شد.

درنهایت فکر می‌کنید نتیجه تحولات فعلی اروپا چه خواهد بود؟

درباره روابط قدرت‌های اروپایی باید گفت، اتفاقات اخیر باعث شد آلمان که تبادلات مستقیمی با روسیه در حوزه انرژی داشت و این تبادلات طبق نگاه ویلی برانت، صدرعظم اسبق آلمان بود دچار چالش شده است و آلمان دیگر به‌راحتی نمی‌تواند با تبادلات با شرق از وابستگی صرف به غرب رها شود. نکته دیگر هم آنکه غربی‌ها به‌دنبال مهار روسیه به‌هرقیمت هستند تا به انرژی ارزان سیبری دست پیدا کنند.

در هر حال می‌توان گفت ناتو در این بحران ضرر چندانی نکرده است و تنها از قدرت نرم خود بهره برده است. ناتو تاکنون توانسته به‌صورت مخفیانه اقدام به جاسازی تسلیحات در دیگر بخش‌های اروپای شرقی از جمله بلغارستان، لهستان و کشورهای بالتیک کند. ناتو و غرب در مواجهه با روسیه گام‌به‌گام و لاک‌پشتی جلو می‌روند، اما درنهایت به‌دنبال فرصتی برای ضربه‌زدن به روسیه هستند.

نکته آخر هم اینکه عملکرد کنونی پوتین در حمله به اوکراین، الگوبرداری کامل وی از آمریکا و انگلیس در اشغال عراق است. این تفاوت که عراق ظرف چند روز به‌طور کامل اشغال شد، اما روسیه برای تصرف کامل اوکراین و به‌قدرت رساندن دولتی دست‌نشانده کار دشواری در پیش دارد. البته ممکن است در روزهای آتی با توجه به افزایش حجم مهاجران و تلفات انسانی، غرب از مواضع خود کوتاه بیاید و ببپذیرد اوکراین برای چند صبح‌ی تبدیل به یکی از اقمار تحت سلطه روسیه شود، اما باز هم این مورد قطعی نیست، مادر دوران گذار هستیم و نمی‌توانیم درباره شرایط کنونی نظر قطعی دهیم.

آیا گسترش احتمالی دامنه نفوذ ناتو به کشورهای غرب آسیا منافع ملی ایران را با تهدید مواجه نمی‌کند؟

تا اینجا ماجرا، اتفاقاتی را مرور کردیم که در این سال‌ها میان ناتو و روسیه رخ داده است و همه از آن مطمئند. پرسش شما از این منظر جالب توجه است که دارید به آینده و تبعات گسترش

بعضی از کشورهای اروپایی، به‌خصوص انگلیس فعال هستند، به‌نام ذکر کنیم. نگویم ناتو که ۵۰ کشور ارمقابل خودمان قرار داده باشیم. نکته بعدی که اهمیت دارد همان است که رهبری مدت‌ها پیش آن را مطرح کردند و آن، ناتوی فرهنگی است. ناتو درحال حاضر در حوزه‌های امنیتی، دفاعی و اطلاعاتی بسیار فعال است و مساله احتمال گسترش آن به حوزه کشورهای خلیج فارس مهم است. باوجود توسعه یافتن سیستم‌های اطلاعاتی و امنیتی در سطح گسترده، جوامع اطلاعاتی و امنیتی غربی همچنان معتقدند هیچ چیز نمی‌تواند جای human resources را پر کند. یعنی همه اطلاعاتی که اشخاص و جاسوس‌هایباری آنان فراهم می‌کنند.

